

Euroopan vihreä elintarvikepolitiikka

Eurooppalaisen ruokakulttuurin vahvistaminen

*(jonka Euroopan vihreiden puolueiden liiton neuvosto hyväksyi Montreuil'ssä, Pariisissa
9.–12. lokakuuta 2008)*

1. Terveellinen ja maukas ruoka on poliittinen kysymys

Euroopassa yksi arvokkaimmista yhteisistä asioista on ruokakulttuurien monimuotoisuus. Vihreällä elintarvikepolitiikalla halutaan ylläpitää tätä perintöä. Haluamme, että ihmiset voivat säilyttää omilla alueillaan terveellisen ja maukkaan paikallisen ruokakulttuurin ja nauttia siitä. Tämä on tärkeä poliittinen tavoite, ja se edellyttää vihreän liikkeen yhteisiä toimia, jotta kalastusta, maataloutta ja ruuan jatkojalostusta ei teollistettaisi enää pidemmälle, jotta maailmanlaajuisten ruuan vähittäismyyjien massiivista markkinavoimaa voitaisiin rajoittaa ja jotta ruuan monimuotoisuuden, laadun ja määrän hälyttävä heikkeneminen voitaisiin estää esimerkiksi torjumalla monien kalakantojen liikakalastusta.

Ruokaskandaalit, kuten dioksiinin ja salmonellan aiheuttama elintarvikkeiden saastuminen sekä hullun lehmän tauti ja lintuinfluenssa, ovat saaneet alkunsa teollisesta maataloustuotannosta. Niistä tuli uhka kansanterveydelle, koska eläimiä ja ruokaa kuljetetaan yhä enemmän eri puolille Eurooppaa ja maailmaa. Laboratorioissa tuotettu ruoka heikentää maanviljelijöiden ja kuluttajien luottamusta elintarvikejärjestelmäämme. Yhdysvallat ja monikansalliset yhtiöt painostavat EU:ta hyväksymään muuntogeenisistä organismeista (GMO) ja kloonatuista eläimistä valmistetun ruuan. Jos eurooppalaiset maanviljelijät kuitenkin hylkäävät omat perinteiset, monimuotoiset kasvilajikkeensa ja eläinrotunsa, jos kalastajat hävittävät paikalliset kalakannat tyystin, niin ettei perinteisiä lajeja voida enää käyttää, ja jos kuluttajat eivät enää halua tietää, mitä he syövät, koko ruokakulttuurimme ja elintarviketurvamme perusta on vaarassa.

Euroopan vihreät kannattavat EU:n kansalaisten vapautta syödä sitä, mitä he itse haluavat, eikä sitä, mitä elintarviketeollisuus haluaisi heidän ostavan. Maanviljelijät ja kuluttajat ovat ilmaisseet toiveensa selvästi. He ovat kieltäytyneet jo vuosia sitten käyttämästä keinotekoisia hormoneja lihantuotannossa, eivätkä he halua muuntogeenisiä organismeja pelloilleen tai lautasilleen tulevaisuudessaan. EU:n kansalaiset haluavat tietää, mistä heidän ruokansa tulee, kuinka eläimiä kohdellaan ja mitä lisäaineita heidän ruokaansa on mahdollisesti sekoitettu. He haluavat tietää, että kala on peräisin hyvin hoidetuista kalavesistä eikä ympäristöä vahingoiteta. Tätä asennetta on vahvistettava edelleen. Ruoka on olennaisen tärkeä asia elämän, terveyden ja hyvinvoinnin kannalta. Siksi ruoka on poliittinen kysymys.

2. Markkinat toimimaan ihmisten hyväksi

Vihreällä maatalous-, kalastus- ja elintarvikepolitiikalla pyritään luomaan Euroopassa yhteisvastuuta maanviljelijöiden, kalastajien ja kuluttajien välille. Emme vaadi valtiota ohjaamaan elintarvikemarkkinoita. Odotamme, että EU ja jäsenvaltiot asettavat tiukkoja sääntöjä, jotta kilpailu olisi ekologisesti järkevää ja sosiaalisesti oikeudenmukaista, ja että ne

DV\755702FI.doc

varmistavat kaikkien noudattavan näitä sääntöjä. Kannustamme EU:n päättäjiä ajattelemaan maailmanlaajuisesti ja toimimaan Euroopan eduksi sekä vahvistamaan kestävä tuotannon menettelytapoja ja kohtuullisia kulutustottumuksia niin EU:ssa kuin sen ulkopuolellakin. Kilpailusääntöjä on parannettava, jotta elintarvikealan markkinavoimien keskittyminen saadaan päättymään ja alueellisia ja paikallisia markkinoita voidaan vahvistaa. Maanviljelijöille ja elintarviketeollisuudelle annettavan julkisen tuen edellytyksenä on oltava kestävä ja energiaa säästävät menettelytavat koko elintarviketuotannossa. Näitä periaatteita on noudatettava myös tuotaessa elintarvikkeita unionin ulkopuolisista maista, vaikka vähiten kehittyneille maille voidaan myöntää tilapäisiä poikkeuksia. Kuluttajille annettavan julkisen tuen ja verosäännösten on kannustettava kuluttajia valitsemaan terveellisiä elintarvikkeita (kuten hedelmiä ja vihanneksia), ja niiden pitäisi oltava hinnoiltaan kaikkien ostettavissa koulutuksesta ja sosiaaliluokasta riippumatta.

Monet viljelijät katsovat edelleen kasvun olevan välttämätöntä kilpailukyvyn säilyttämiseksi, mutta osa heistä on löytänyt uusia keinoja hallita paikallisia markkinoita. Tuotteiden myynti raaka-aineiksi kasvottomille elintarvikemarkkinoille on heikentänyt viljelijöiden edellytyksiä ymmärtää, mitä kuluttajat haluavat, eivätkä he siten pysty mukauttamaan tuotantoaan kysyntää vastaavaksi. Paikallisten markkinoiden kehittäminen, hajautettu jalostustoiminta ja suora yhteistyö kuluttajien kanssa antaa viljelijöille mahdollisuuden luoda tuotteilleen entistä enemmän lisäarvoa, joka virtaa takaisin maataloille ja vahvistaa maaseudun taloutta myös laajemmin. Tämä on tärkeää, jotta maaseutu voi säilyä elävänä ja houkuttelevana. Yhä useammat kuluttajat asettavat etusijalle luonnonmukaisesti kasvatetun ja terveellisen ruuan ja ovat kiinnostuneita tuotteiden alkuperästä ja terveysvaikutuksista. Vihreällä elintarvik politiikalla tehostetaan tällaisten uusien markkinoiden hallintaa ja keskinäistä vastuullisuutta. Haluamme saada markkinat toimimaan ihmisten hyväksi.

3. Sääntöjä muutettava ruuan laadun parantamiseksi ja eettisen elintarviketuotannon toteuttamiseksi

EU:n vihreä elintarvik politiikka muuttaa sääntöjen ja poikkeusten suhdetta ruuan todellisessa laadussa. Julkista tukea myönnettäessä mittapuuna pitäisi käyttää edistyneimpiä kestäviä menetelmiä sen sijaan, että ensin tuetaan teollista maataloutta ja sen jälkeen maksetaan veden pilaantumisesta ja terveydenhoidon lisääntymisestä aiheutuvat kustannukset. Tällaisia kestäviä menetelmiä ovat luonnonmukainen viljely ja muut kestävä toimintatavat, joiden avulla turvataan biologinen monimuotoisuus ja vesivarat, tehostetaan vuoroviljelyä ja lisätään maaperän hedelmällisyyttä, estetään tulvia, kuivuutta ja tulipaloja ja vähennetään kasvihuonekaasuja yhdistämällä kasvi- ja eläintuotanto. Teollinen maanviljely ja kaikki jalostusmenettelyt, jotka aiheuttavat tällä hetkellä terveydenhuoltokustannuksia (aiheuttamalla allergioita, ruuansulatuselimestön sairauksia ja kroonisia sairauksia) ja ympäristön ennallistamisesta johtuvia kustannuksia, olisi lopetettava asteittain ja korvattava kestävällä tuotannolla. Vihreään elintarvik politiikkaan kuuluu myös lainsäädäntöä, jolla parannetaan eläinten hyvinvointia.

Yhteistä kalastuspolitiikkaa on uudistettava entisestään siten, että EU:n vesillä ja niiden ulkopuolella tapahtuvaan liikakalastukseen ei myönnetä enää tukea ja kalastajia autetaan etsimään toinen elinkeino esimerkiksi uudelleen koulutusohjelmien avulla. Vahingolliset kalastuskäytännöt, kuten pohjatroolien käyttö ja se, että valtavia määriä täysin hyvää kalaa

heitetään pois, pitäisi kieltää. Markkinoille ei saisi myöskään päästää enää laittomasti, ilmoittamatta ja sääntelemättä pyydettyä kalaa.

Vihreässä elintarvikepolitiikassa vaaditaan maatalous-, ympäristö-, kansanterveys- ja elintarvikepolitiikan täydellistä yhdentämistä. Elintarviketuotannon sääntöjen pitäisi perustua kestävimpiin toimintatapoihin ja paikallisesti hajautettuun elintarvikkeiden jalostukseen ja markkinointiin. Vaikka Euroopan unioni on yrittänyt toistuvien elintarvikeskandaalien takia parantaa ruuan turvallisuutta merkittävästi, jotta ruokaketjuun ei pääsisi sairauksia ja haitallisia aineita, jäsenvaltiot ovat usein mitätöineet nämä aloitteet tai viivytäneet niiden toteuttamista tai niitä on heikennetty kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa ja WTO:n vapaakauppasopimuksissa.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan vihertäminen edellyttää, että investoinnit keskitetään sosiaali- ja ympäristöinfrastruktuuriin sekä maaseudun kestäväan kehitykseen. Tavoitteenamme on todellinen vihreä vallankumous, jolla lisätään viljelijöiden ja kuluttajien tietoisuutta ja parannetaan heidän koulutustaan. Korkealaatuisten elintarvikkeiden jalostaminen on hajautettava. Eläinten kuljetuksia on vähennettävä ja markkinat on saatava lähelle. Reilua kauppaa ja laaturuuan merkintöjä on edistettävä.

Kehys 1. Sääntöjen muuttaminen vihreiksi edellyttää, että

- *maatalousteollisille kehityshankkeille annettavat tuet lopetetaan asteittain: maanviljelijöille annettavan julkisen tuen edellytyksenä on oltava ympäristö- ja elintarviketurvallisuuslainsäädännön noudattaminen (vaarallisia torjunta-aineita ei saa käyttää, kotieläintaloudessa ei saa käyttää antibiootteja eikä kasvutekijöitä, ympäristöä ja eläinten hyvinvointia koskevia vaatimuksia on noudatettava)*
- *luonnonmukaista ja laajaperäistä maanviljelyä, myös paikallista jalostusinfrastruktuuria (pieniä teurastamoja ja jalostuslaitoksia), tuetaan erityisesti*
- *vähiten ympäristöä tuhoavia kalastusmenetelmiä tuetaan ja liikakäyttö estetään noudattamalla ennalta varautuvaa lähestymistapaa*
- *terveellisten elintarvikkeiden (esimerkiksi hedelmien ja vihannesten) kulutusta tuetaan ja epäterveellisten elintarvikkeiden (kuten paljon sokeria sisältävien tuotteiden, pitkälle jalostettujen viljatuotteiden tai tyydyttyjen rasvojen) kulutusta vähennetään veropolitiikan keinoin*
- *tehoviljelyä ja teollista viljelyä, myös kalankasvatusta, pyritään vähentämään aktiivisesti valvomalla tiukasti ympäristöä, eläinten hyvinvointia ja elintarviketurvallisuutta koskevan lainsäädännön noudattamista (ympäristöehtojen eli täydentävien ehtojen periaate)*
- *maatalouden muita kuin markkinoihin liittyviä tehtäviä, kuten vihreitä ja sinisiä palveluja, tuetaan erityisesti.*

4. Poliitikkojen yhdentäminen ja varovaisuusperiaatteen noudattaminen

Vihreä maatalous- ja elintarvikepolitiikka edellyttää varovaisuusperiaatteen vahvistamista julkisessa elintarvike- ja terveystaloudessa. Tämä tarkoittaa sitä, että muun kuin turvallisen ruuan kansanterveydelle aiheuttama riski pitäisi minimoida ja että ruokavaliomme laatua pitäisi

parantaa kestävien ruuantuotantomenetelmien avulla. EU:n elintarvikepolitiikka ei saa rajoittua pelkästään siihen, että haitalliset aineet havaitaan tuotantoketjun loppupäässä. Onkin valvottava, että koko tuotantoprosessissa noudatetaan tarkistettavissa olevia sääntöjä, joilla taataan elintarvikkeiden terveellisyys, aina kasvien ja rehujen viljelystä ja kalantuotannosta loppujalostukseen, vähittäismyyntiin ja elintarvikkeiden kulutukseen. Tällaisia niin sanottuja prosessilähtöisiä vaatimuksia asetetaan toistaiseksi vain luonnonmukaista viljelystä koskevassa yhteisön asetuksessa. Elintarviketurvan ja ruuan laadun parantamiseksi näitä vaatimuksia pitäisi soveltaa tulevaisuudessa myös perinteiseen ruuan tuotantoon sekä maataloudessa, kalastuksessa että kalanviljelystä.

Tällainen prosessilähtöinen lähestymistapa on otettu osaksi elintarvikehygieniasta annettuja EU:n sääntöjä. Hygienian ja ruuan laadun välillä on kuitenkin merkittävä ero. Teurastamoissa, lihan, kalan, maidon ja elintarvikkeiden jalostuslaitoksissa ja maataloilla on noudatettava tiukkoja hygieniasääntöjä, mutta ne on eriytettävä ja niitä on sovellettava joustavasti ottaen huomioon asiaankuuluvat riskit, tuottajan ja kuluttajan välinen etäisyys sekä jalostuksen ja loppukulutuksen välinen aika, jonka tuote on hyllyssä. Vaikka EU:n hygieniasäännöissä onkin joustoa, niitä tulkitaan usein suurteollisuuden tarpeita vastaavasti: elintarvikepolitiikan piilotavoitteena on usein jalostusyksikköjen suurimittainen keskittäminen, siten että pienet teurastamot suljetaan ja pienet maitotilat joutuvat lopettamaan toimintansa.

Euroopan parlamentin vihreiden ryhmä on saanut aikaan entistä joustavampia sääntöjä pieniä jalostusyksiköitä, perinteisiä tuotteita ja suoramarkkinointia varten, mutta useimmat jäsenvaltiot eivät sovelle näitä sääntöjä, vaan viljelijöiden ja kuluttajien on painostettava niitä tukemaan paikallisia rakenteita. Esimerkkinä voidaan mainita raakamaitojuusto: vaikka alppilaitumilla tuotetun maidon (luonnollinen) mikrobipitoisuus saattaa olla liian korkea, jotta maitoa voitaisiin jäädyttää kahden päivän ajan ennen sen keräämistä ja kuljettamista sadan kilometrin päässä olevaan teolliseen meijeriin, maito saattaa sopia hyvin suoraan perinteiseen raakamaitojuuston valmistukseen, jota koskevat hygieniavaatimukset eivät ole yhtä monimutkaisia.

Kehys 2. Vihreiden kestävästä kehityksestä koskevat vaatimukset edellyttävät, että

- *varovaisuusperiaatetta sovelletaan koko elintarvikeketjuun ja että (erityisesti kemikaalijäämiä ja GMO:iden aiheuttamaa saastumista koskevaa) vahingonkorvausvastuuta varten laaditaan selkeät säännöt*
- *elintarviketurvallisuuden takaavien sääntöjen noudattamista valvotaan rajoittamatta soveltamisessa tarvittavaa joustavuutta, joka on tarpeen, jotta alueellista ja paikallista elintarviketuotantoa voidaan jatkaa ja monipuolistaa (erityiset hygieniasäännöt paikallisia markkinoita ja pieniä jalostusyrityksiä varten)*
- *laatuvaatimusten määritelmää laajennetaan, jotta siihen voidaan sisällyttää ruokakulttuurien ja -mieltyymysten laajat erot (biologisen monimuotoisuuden ja paikallisen ruokakulttuurin säilyttämiseen tähtäviä toimintatapoja tehostetaan)*
- *hygieniavaatimuksia laadittaessa vaatimusten noudattamista valvoville viranomaisille ja eläinlääkäreille on annettava selvät vaihteluvälit, jotta voidaan lisätä joustavuutta ja antaa ohjeita kulloiseenkin päätöksentekoon*

- *paikallisesti myytäviä käsityöläistuotteita koskevista säännöistä pitäisi voida neuvotella virallisen valvontaelimen, kuluttajien ja tuottajien kesken rajoitetussa määrin ja edellyttäen, etteivät tuotteet aiheuta välittömiä terveysriskejä.*

5. Mahtavan elintarviketeollisuuden haastaminen

Maailmanlaajuisen elintarviketeollisuuden mahti kasvaa, koska viljely on yhä eriytyneempää ja sillä tuotetaan pikemminkin elintarviketuotteiden rakenneosia kuin terveellistä ruokaa. Ruokavaliomme koostuu yhä enenevässä määrin pitkälle jalostetuista elintarvikkeista. Käytämme yhä vähemmän aikaa ruuan valmistamiseen, ja samalla ruuansulatuselimistöömme joutuu yhä enemmän teknisiä lisäaineita, kuten säilöntäaineita, emulgointiaineita, makua korostavia aineita ja aromeja, eli aineita, joista elintarviketeollisuus on riippuvainen. Useille tuhansille tällaisille ainesosille on annettu käyttö lupa, vaikkei niiden mahdollisesti monimutkaisesta vuorovaikutuksesta elimistöömme kanssa ole tehty toksikologisia tutkimuksia. Elintarviketeollisuuden monikansallisilla toimijoilla on huomattavasti vaikutusvaltaa elintarvikesäännöistä päättävien EU:n ja kansainvälisten elinten päätöksenteossa (WHO:n ja FAO:n yhdessä valvoma Codex Alimentarius -komissio, elintarviketurvallisuusviranomaiset). Näiden teknisten tai neuvoa-antavien elinten on määrä olla riippumattomia, mutta ne hankkivat usein asiantuntemusta teollisuudelta, ne eivät kuulu täysin demokraattisen valvonnan piiriin ja niiden markkinavoima ja poliittinen vaikutusvalta kasvaa jatkuvasti.

Euroopan vihreiden elintarvikepolitiikassa vaaditaan, että elintarviketeollisuutta valvotaan entistä tiukemmin ja että kuluttajille annetaan mahdollisuus tehdä valistuneita valintoja. Kuluttajille on välttämätöntä kertoa yhtiöistä, jotka ovat rikkoneet elintarvikesääntöjä toistuvasti tai törkeästi (*name and shame* eli julkinen häpeä). Lisäksi on rajoitettava sallittujen lisäaineiden määrää, varmistettava, että niiden käyttö merkitään kattavasti, ja parannettava ei-toivottujen aineiden (tuhoaineiden, antibioottien ja muiden jäämien) valvontaa elintarvikkeissa. Vihreä elintarvikepolitiikka vaatii lisää avoimuutta EU:n komission neuvoa-antavien komiteoiden, Euroopan elintarvikeviraston ja kansainvälisten elinten, kuten Codex Alimentarius -komission tai WTO:n kokouksiin – myös siten, että vähemmistöissä olevat näkökannat saavat julkisuutta. Lisäksi EU:ssa olisi annettava kansalaisjärjestöille oikeus hakea muutosta näiden elinten päätöksiin.

Maailmanlaajuiset elintarvikeyhtiöt estävät maanviljelijöitä ja kalastajia saamasta tuotteistaan kohtuullisia hintoja ja kuluttajia ostamasta elintarvikkeita kohtuuhintaan. Määräävän markkina- asemansa avulla ne nostavat kuluttajahintoja kohtuuttomasti verrattuna viljelijän tai kalastajan saamaan keskihintaan. Jotta maataloustuotemarkkinoiden jatkuva monopolisoituminen voidaan pysäyttää, EU:n on ryhdyttävä välittömästi toimiin kilpailusääntöjensä mukaisesti. Väite, jonka mukaan maailmanlaajuisen markkinoiden vapautuminen suosisi kilpailua ja sitä kautta pohjoisen ja etelän viljelijöiden tulotaso paranisi ja kuluttajat saisivat tuotteita kohtuuhintaan, ei pidä paikkaansa. Maailmanlaajuisia elintarvikemarkkinoita hallitsee vain noin 120 elintarvikkeita ostavaa yhtiötä, ja asemansa avulla ne voivat päättää viljelijöiden pääsystä markkinoille.

6. Merkintöjen avulla lisää avoimuutta

Tehokkaat tarkastukset ja ymmärrettävät merkinnät ovat tärkeitä, jotta kuluttajat eivät hämmentyisi entisestään, vaan he saisivat mahdollisuuden tehdä oikeita valintoja elintarvikkeita ostaessaan, ja jotta laatuotteille voitaisiin luoda markkinat. Nykyisissä valvontajärjestelmissä keskitytään elintarviketurvallisuuteen eikä niissä oteta huomioon elintarviketuotannon kestävyttä eikä ruuan terveellistä laatua. Vihreän elintarvikepolitiikan tavoitteena on muuttaa

EU:n puolustautuva, elintarviketurvallisuuteen painottuva asenne ennakoivaksi, ruuan laatuun tähtääväksi asenteeksi. Valintoja tehdessään kuluttajat tarvitsevat yksinkertaisia ja olennaisia tietoja. Jalostetuissa elintarvikkeissa olevien ravitsemusmerkintöjen on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä väestön lihomisen torjumiseksi.

EU on ottanut jo ruuan laatua koskevalla asetuksella käyttöön maantieteellistä sijaintia koskevat merkinnät, mutta niitä on muutettava siten, että niihin sisällytetään entistä avoimempia ja ymmärrettävämpiä tietoja. Suojattuja alkuperämerkintöjä koskevia sääntöjä, jotka liittyvät paikallisesti neuvoteltaviin laatuvaatimukseen, on tiukennettava, jotta estetään kuluttajien harhaanjohtaminen (esimerkiksi väittämällä tuontimaidosta valmistetun juuston olevan ”alueellista”). Alkuperän ilmoittamista ei pidä rajoittaa hedelmiin, vihanneksiin, kalaan tai lihaan.

Luomuruoka-ala on itsesääntelevä. Alalla asetetaan korkeita vaatimuksia luomutuotteiden valvontaa ja varmentamista varten ja kehitetään tiukkoja sääntöjä sekä kotimaisten tuotteiden että tuontituotteiden merkintään. Tätä riippumattomuutta on varjeltava, jotta teollisuus tai julkishallinto ei ota näitä tehtäviä hoidettavakseen.

Geenimuunneltujen elintarvikkeiden merkintä on tehtävä siten, että kuluttajat pystyvät tunnistamaan myös geenimuunnellun rehun avulla tuotetut kananmunat, lihan ja maidon ja saavat lisäksi tietoa vahingonkorvausvastuusta saastumistapauksissa. Merkinnöissä ilmoitetaan jo, onko kala pyydetty merestä vai onko se viljelty, sekä yleinen alue, jolta kala tulee, mutta merkintöjä pitäisi tarkentaa lisäämällä niihin muun muassa tiedot kalastuksen ympäristövaikutuksista, pyyntimenetelmästä ja luonnonvaraisen kalakannan tilanteesta (onko se heikentynyt, runsas jne.).

Kehys 3. Merkintöjen avoimuus

- *Kuluttajille on annettava olennaisia ja merkittäviä tietoja tuotteen alkuperästä ja tavasta, jolla se on tuotettu, antamalla EU:n asetus kuluttajille tiedottamisesta. Lisäksi jäljitettävyyttä ja erityismerkintöjä koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa on tehostettava.*
- *Kuluttajia on kannustettava noudattamaan terveellistä ruokavaliota (tekemällä pakkausmerkinnöistä selkeitä ja ymmärrettäviä, järjestämällä kouluissa ruokakulttuuriin liittyvää valistusta ja tarjoamalla julkisissa ruokaloissa laadukasta ruokaa).*

7. Elintarviketurvan ja energiavarmuuden tasapainottaminen

Kun väestö kasvaa maailmanlaajuisesti ja Brasilian, Intian ja Kiinan taloudet kehittyvät voimakkaasti, elintarvikkeiden ja energian kysyntä kasvaa nopeassa tahdissa. Samaan aikaan mineraaliöljyn halvat varannot loppuvat ja maaperä, pohjavesi ja biologinen monimuotoisuus tuhoutuvat monilla maailman alueilla. Ilmastonmuutoksen myötä heikkojen satojen ja nälänhädän riskit ovat yhä todennäköisempiä. Kalaa voidaan kuljettaa valtavia matkoja, ennen kuin se kulutetaan: joskus se pyydetään Euroopassa, lähetetään Kiinaan jalostettavaksi ja kuljetetaan sitten takaisin Eurooppaan myytäväksi. Eurooppaan tuodaan myös suuria määriä kalaa kehittyvistä maista, mikä vaikuttaa haitallisesti niiden paikalliseen, alueelliseen ja jopa

kansalliseen elintarviketurvaan. Kyseessä on tulenarka yhdistelmä, joka aiheuttaa taloudellisia kriisejä ja geopoliittisia ristiriitoja.

Esimerkkinä voidaan mainita EU:n nykyinen tavoite käyttää maatalousperäisiä polttoaineita, joita kutsutaan harhaanjohtavasti biopolttoaineiksi. Sen takia maata, vettä ja energiaa käytetään kestäättömällä tavalla ja maailmanlaajuinen elintarviketurva vaarantuu. Erityisesti monet kehitysmaat ovat riippuvaisia halpojen elintarvikkeiden tuonnista, mutta niiden kykyä ostaa ja tuottaa riittävästi kohtuuhintaisia elintarvikkeita uhkaa nyt maan, veden ja energian hinnan nousu. On väärin vaatia pakolliseksi tavoitteeksi maatalousperäisen polttoaineen lisäämistä mineraalipolttoaineisiin, ennen kuin maatalousperäisen polttoaineen tuotannosta ja tuonnista on tehty laajamittainen sosiaali- ja ympäristövaikutusten arviointi. EU:n komission oman yhteisen tutkimuskeskuksen äskettäin tekemä tutkimus osoittaa, että maatalousperäisen polttoaineen tuotanto ei vähennä merkittävästi CO₂-päästöjä, vaan se saattaa päinvastoin lisätä ympäristökustannuksia 60 miljardilla eurolla.

Luonnonvaroihin kohdistuu jatkuvasti kasvava paine elintarvikkeiden, rehun ja polttoaineiden saamiseksi. Sitä on vähennettävä huomattavasti riittävyysperiaatteen mukaisesti. Pohjois-Amerikka ja Eurooppa kuluttavat tällä hetkellä 70 prosenttia maailman mineraaliöljystä ja 40 prosenttia maailman ruuasta, vaikka niiden väestö muodostaa vain 19 prosenttia maailman väestöstä. EU on maailman suurin maataloustuotteiden ja kalan maahantuojia. Jotta energianlähteiden, veden ja maan käytöstä ei syntyisi tulevaisuudessa konflikteja, vihreällä elintarvike- ja energiavarmuuspolitiikalla on pyrittävä torjumaan tuhlailevia tuotantomenetelmiä, kulutustottumuksia ja elämäntyyliä ja tasapainottamaan elintarvikkeiden ja energian saatavuutta kaikkialla maailmassa.

Lihantuotanto kuluttaa enemmän energiaa kuin kasvien, hedelmien ja vihannesten tuotanto. Lihankulutus on kuitenkin lisääntynyt kaikkialla maailmassa. Monet eurooppalaiset terveyslaitokset ovat todenneet, että eurooppalaiset syövät nykyisin liikaa lihaa. Tämä on vaikuttanut ja vaikuttaa jatkossakin haitallisesti maan, veden ja energian saatavuuteen koko maailmassa. Esimerkkinä voidaan mainita Brasilian sademetsät, jotka pienenevät edelleen nopeasti, sillä metsää hakataan soijan ja maissin tuottamiseksi Euroopan karjataloudelle. Vihreässä elintarvikepolitiikassa pyritään vähentämään lihankulutusta. Se ei ole yksinomaan energiapoliittinen kysymys vaan myös kansanterveyskysymys.

Kehys 4. Konkreettisia toimenpiteitä

– *Tehotonta kulutusta on rajoitettava rajallisten luonnonvarojen, kuten energian, veden ja maan käytön optimoimiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että me vihreät puutemme myös tehottomaan lihankulutukseen, sillä se on viljan kulutukseen verrattuna seitsemän kertaa tehottomampi tapa käyttää maata ja energiaa.*

8. Reilu kauppa ja ehdollinen markkinoille pääsy

Maatalousmarkkinoiden avautuminen on ollut Euroopan komission uskonkappale jo yli kymmenen vuoden ajan. Suuri yleisö on kyseenalaistanut tehokkaasti väitteen, jonka mukaan

etelä voi kehittyä vain, jos maataloustavarat voivat virrata vapaasti kansallisten rajojen yli. Viljelijät, kehitys yhteistyötä tekevät kansalaisjärjestöt ja kuluttajajärjestöt ovat kehittäneet alhaalta ylöspäin toimien reilun kaupan sääntöjä, joita otetaan nyt käyttöön laajoilla markkinoilla. Koska joissakin maissa EU:hun suuntautuva vienti perustuu jatkuviin ihmisoikeusloukkauksiin, sademetsien tuhoamiseen ja hupenevien vesivarojen käyttöön, komission on myönnettävä, että vihreiden esiin tuomaa ehdollisen markkinoille pääsyn käsitettä tarvitaan kipeästi ja sitä on edistettävä aktiivisesti kansainvälisissä kauppaneuvotteluissa. Käsitteellä tarkoitetaan sitä, että EU:n markkinoille pääsy edellyttää tiettyjen sosiaalisten ehtojen ja ympäristöehtojen noudattamista.

Ainoa tapa ratkaista Euroopan elintarviketurvallisuuteen ja kehittyvien maiden elintarviketurvaan liittyvien monikansallisten kauppaneuvottelujen umpikuja on suojella markkinoita polkumyynniltä ehtojen avulla. Polkumyöntikriteereihin pitäisi sisällyttää elintarviketurvallisuutta, ympäristöä, yhteiskuntaa, eläinten hyvinvointia ja biologista monimuotoisuutta koskevat näkökohdat, joita on tarkoitus soveltaa EU:n sisäisiin suoriin tulotukiin. Ellei näitä vaatimuksia noudateta, EU:n ja kehittyvän maan rajalla peritään tullimaksuja. Tällainen ehdollisesta suojelusta saatava tulo siirrettäisiin välittömästi takaisin kehittyviin maihin, ja sillä tuettaisiin hankkeita, joiden avulla sovitut käytännöt ja säännöt voidaan ottaa käyttöön.

Kehys 5.

Tällaisen ehdollisen ulkoisen suojelun toteuttamiseksi EU:n pitäisi

- *lopettaa ehdottomasti kaikki maataloustuotteiden vientituen muodot*
- *liittoutua FAO:n ja muiden YK:n järjestöjen kanssa, jotta joko WTO:ssa tai sen ulkopuolella saataisiin aikaan asiaa koskeva monenvälinen sopimus*
- *toteuttaa riittävästi tehokkaita rajatarkastuksia ja tuotantotarkastuksia alkuperäpaikoissa taatakseen, että tuontituotteiden tuotannossa on noudatettu elintarviketurvallisuutta koskevia vaatimuksia*
- *vähentää energiankulutusta, joka on yhteydessä ruuan ja rehun kysynnän kasvuun, korjuuseen, tuotantoon ja kuljetukseen*
- *varmistaa, että EU:n alukset kalastavat kehittyvien maiden vesillä kestävällä tavalla, ja edistää kestävä kalastuksen kehittämistä paikallisissa yhteisöissä ja niiden toimesta.*

9. Elintarviketutkimuksen kehittäminen – investointi tulevaisuuteen

Maatalouden tutkimus mahdollistaa maanviljely- ja elintarvikealan innovaatiot ja jatkokehityksen. Tähän asti tutkimuksen kannustimena on ollut kaikilla tuotantoaloilla tehostamisoppi ja työvoimaa säästävä rationalisointi. Ammatillinen koulutus maaseutuoppilaitoksissa on noudattanut samaa linjaa. Se on johtanut siihen, että hyödykkeiden tuotannossa on keskitytty voittojen maksimointiin tähtääviin taitoihin, mikä vuorostaan on johtanut maataloustuotannon keskittymiseen joillekin suotuisille alueille, kun taas toiset alueet ovat tyhjentyneet väestöstä. Kalastusalan tutkimuksessa on keskitytty vastaavasti yhä suurempiin kalasaaliisiin ympäristövaikutuksista piittaamatta, mikä on johtanut siihen, että joka vuosi ympäri maailmaa heitetään pois miljoonia tonneja kalaa.

Kalastus- ja maatalousalan sekä elintarviketuotannon yleisessä jatkokehittämisessä ja innovoinnissa on otettava huomioon yhteiskunnan muuttuvat vaatimukset. Tutkimukseen ja

koulutukseen tarvitaan uusia tavoitteita. Niissä on keskityttävä kestävään tuotantoon sekä maalla että merellä ja kulutustottumuksien muuttamiseen bioteknisen tehostamisen sijaan. Yhteiskunnan edellyttämät monenlaiset palvelut, jotka ulottuvat laaturuosta luonnonsuojeluun ja maatilamatkailuun, on otettava huomioon tutkimuksessa ja koulutuksessa.

Vihreässä elintarviketutkimuspolitiikassa asetetaan painopisteet yhdenmetylle sosiaali-, ympäristö- ja taloustutkimukselle, jossa tutkitaan elinkaarten parantamista kaikilla tuotannon ja kulutuksen tasoilla ja jossa hyödynnetään luonnon ja riittävyysperiaatetta noudattavan yhteisöviljelyn välisiä synergioita.

Kehys 6.

- *Maataloustutkimuksen painopisteeksi on asetettava työllisyyden ja innovaatioiden monipuolistaminen maaseutualueilla hyödyntämällä uusiutuvia energioita ja mukautettuja tekniikoita sen sijaan, että siinä keskitytään geeniteknologiaan ja voittojen maksimointiin laajamittaisissa maatalousteollisissa yrityksissä.*
- *Eryityisesti on korostettava luonnonmukaisen ja matalien tuotantopanosten viljelyn nykyaikaistamista kohdennetun tutkimuksen avulla.*
- *Kalastusalan tutkimuksessa on siirryttävä välittömien tulosten maksimoinnista ympäristövaikutuksista piittaamatta sellaisiin kalastusmenetelmiin, joilla pyydetään vain käyttökelpoista täysikasvuista kalaa, kun taas kaikki muut kalat ja eläimet (hait, linnut, merinisäkkäät jne.) jäävät veteen.*
- *Koulutus- ja valistusohjelmien on keskityttävä kestävä elintarviketuotannon menetelmiin ja monimuotoisten korkealaatuisten elintarvikkeiden markkinointistrategioihin.*

10. Ajattelemisen aihetta – kestävät maaseudun ja kaupungin väliset suhteet

Jotta terveellinen ja tuore ruoka saataisiin jälleen EU:n poliittiselle asialistalle, EU:n on määriteltävä uudelleen maaseutu- ja kaupunkialueiden kestävät suhteet. Maaseutualueet eivät voi tuottaa terveellistä ja edullista ruokaa, jos kaupungit kuljettavat jatkossakin yhä suurempia määriä jätettä ja pilaantunutta vettä ”takamailleen” ja jos maaseudun asukkaat asetetaan rakennepolitiikassa järjestelmällisesti epäedullisempaan asemaan.

Ruuan laatu kärsii EU:ssa myös vääristä ideologioista ja taloudellista kasvua koskevan EU:n Lissabonin strategian täytäntöönpanosta. Yhteenkuuluvuus, kilpailukyky ja kestävä kehitys ovat tulevien maaseudun ja kaupungin kehittämisselityikkojen kolme erottamatonta tavoitetta.

Yhteenkuuluvuudessa ei ole kyse ainoastaan vaurauden jakamisesta unionin rikkaammilta alueilta köyhemmille. Siinä on kyse lupauksesta pienentää alueiden välisiä eroja.

Kilpailukyvyssä ei ole kyse pelkästään tehokkaimmasta tuotantotavasta sekä palvelujen ja tavaroiden alhaisimmista kustannuksista ja hinnoista. Siinä on kyse myös laadusta, alkuperästä ja työllisyysvaikutuksesta. EU:n maatilapolitiikassa olisi siten erotettava toisistaan paikallisessa tai alueellisessa mittakaavassa toimivat maatilat ja yritykset ja ne, jotka toimivat Euroopan tai maailman mittakaavassa.

Kestävyydessä ei ole kyse pelkästään luonnonvarojen suojelusta. Kyse on maaperän, veden, biologisen monimuotoisuuden ja muiden yhteisten varojen huolellisesta käytöstä ja käsittelystä. Siihen sisältyy myös sosiaalisen jatkuvuuden takaaminen ja paikallisten talouksien elinkelpoisuus pitkällä aikavälillä.

Jotta uusi maaseudun ja kaupungin elintarviketurvapolitiikka onnistuisi, Euroopan unionin, kansallisten hallitusten ja kansalaisyhteiskunnan olisi laadittava uusi yhteiskuntasopimus. Julkisen sektorin varat on sovitettava yhteen yksityisen sektorin ja vapaaehtoissektorin energian ja voimavarojen kanssa. Maaseutualueilla asuvien ihmisten pitäisi osallistua aktiivisesti maaseudun kehitysohjelmien täytäntöönpanoon.

Kehys 7.

Jotta maatalouteen saataisiin lisäarvoa ja laatutuotteille voitaisiin kehittää markkinoita,

- julkiset varat on suunnattava uudelleen markkinainterventioista maaseudun infrastruktuurien tukemiseen siten, että tuetaan paikallisia ja alueellisia laatutuotteita sekä investointeja eläinten hyvinvointiin, biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja elintarviketurvaan
- maatilat on muunnettava takaisin ympäristöystävällisiksi maatiloiksi, jotka tuottavat vain vähän saastuttavia jäämiä ja käyttävät luonnonvaroja säästäviä tuotantomenetelmiä (energia, vesi, lanta, kemikaalit jne.)
- luonnonmukaista viljelyä on edistettävä myöntämällä julkista tukea maan kunnostamiseen sopivaksi luonnonmukaiselle viljelylle sekä kouluihin, sairaaloihin ja julkisiin ruokaloihin suuntautuvaan markkinointiin; lisäksi vauvanruuan pitäisi olla pääsääntöisesti luonnonmukaista
- liikakalastukseen johtavat tuet on suunnattava uudelleen edistämään valikoivien kalastusvälineiden käyttöä ja vähentämään EU:n kalastuslaivaston valtavaa liikakapasiteettia, jotta se saadaan tasapainoon kalakantojen kanssa.